

Sisäministeriön kirjaamo

Johtava asiantuntija Roope Jokinen
Erityisasiantuntija Hanna Pihkanen

Viite: VN/28598/2023

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Sisäministeriön maahanmuutto-osastolla on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain (359/2003) muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Esitysluonnoksessa ehdotetaan uutta kansalaistamisen edellytystä, jonka myötä hakijan olisi osoitettava riittävä yhteiskuntaosaamisen taso Suomen kansalaisuuden saamiseksi. Edellytyksen täyttyminen osoitettaisiin suorittamalla hyväksytysti kansalaisuuskoe tai suomen- tai ruotsinkielinen ylioppilastutkinto.

Esitysluonnos on ollut avoimesti lausunnoilla oikeusministeriön Lausuntopalvelu.fi-palvelussa, jossa vastausaika on päättynyt 6.2.2026. Ylioppilastutkintolautakunnalta ei pyydetty lausuntoa asiassa, eikä lautakunta ollut tietoinen lausuntomahdollisuudesta. Ylioppilastutkintolautakunta toivoo, että sen myöhässä lähettämä lausunto voidaan huomioida lain valmistelussa.

Lautakunta esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa:

Ylioppilastutkintolautakunta keskittyy lausunnossaan esitysluonnoksen vain ylioppilastutkintoa koskeviin seikkoihin.

Esityksestä saa kuvan, että ylioppilastutkinnon suorittaminen edellyttäisi lukiokoulutuksen oppimäärän ja erityisesti sen yhteiskuntaopin opintojen suorittamista, jotka määritetään valtioneuvoston asetuksessa lukiokoulutuksesta (810/2018), jossa pakollisten yhteiskuntaopin opintojen määrää eroaa nuorille tarkoitetussa ja aikuisille tarkoitetussa lukiokoulutuksessa. Ylioppilastutkintolautakunta toteaa, että muun henkilön kuin lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavan oikeus ylioppilastutkinnon suorittamiseen määritetään ylioppilastutkinnosta annetun lain (502/2019) 5 §:ssä. Ylioppilastutkintoon voi osallistua esimerkiksi ulkomailla suoritettua lukiokoulutuksen tai ammatillisen perustutkinnon perusteella.

Ylioppilastutkintolautakunta katsoo, että ylioppilastutkinnon käyttämistä kansalaisuuskokeen rinnakkaisena suoritusmuotona tulisi perustella tutkinnon laaja-alaisella yleissivistyksellisellä tarkoituksella, eikä kokelaan

mahdollisilla yhteiskuntaopin opinnoilla, varsinkin kun yhteiskuntaoppi ei ole ylioppilastutkinnossa pakollinen koe.

Ylioppilastutkinnon kokeet laaditaan ylioppilastutkinnosta annetun asetuksen (612/2019) 5 §:n mukaan lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukaisten nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvien kyseisen oppiaineen pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen oppimäärien mukaan. Esityksen mukaan kansalaisuuskoe laadittaisiin kotoutumislain mukaisessa yhteiskuntaorientaatioissa käytettävään oppimateriaalin pohjalta. Lautakunta muistuttaa, että ylioppilastutkinnosta annetun lain (502/2019) 2 §:n mukaan Ylioppilastutkintolautakunta toimii riippumattomana asiantuntijaelimenä ja tutkinnon hyödyntämisellä muihin tarkoituksiin ei ole vaikutusta tutkinnon kokeiden laadintaan tai arvosteluun.

Ylioppilastutkintolautakunta toteaa, että syksystä 2028 alkaen voi tiukasti rajatuin ehdoin myös suorittaa englanninkielisen ylioppilastutkinnon kokeita. Englanninkielisen tutkinnon voi suorittaa lukiossa, joka on saanut opetus- ja kulttuuriministeriöltä luvan englanninkielisen koulutuksen järjestämiseen. Englanninkielisten lukioden ja aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet vastaavat sisällöltään suomen- ja ruotsinkielisiä lukiokoulutuksen perusteita. Englanninkielinen ylioppilastutkinto on niin ikään rakenteeltaan ja sisällöltään samanlainen kuin suomen- ja ruotsinkielinen ylioppilastutkinto.

Lainsäädäntöön on lisätty vasta vuonna 2019 selkeä määritelmä suomenkielisistä ja ruotsinkielisistä ylioppilastutkinnoista. Määrittely on tapahtunut koulutuksen järjestämiskielen mukaisesti myös tätä ennen, mutta asiaa ei ole eksplisiittisesti todettu lainsäädännössä. Englanninkielistä ylioppilastutkintoa kokeiltiin 1990-luvulla kaksivaiheisesti neljässä lukiossa. Lautakunnalla ei ole yksiselitteistä tietoa, ketkä kokelaat ovat tuolloin suorittaneet tutkinnon englannin kielellä. Tuolloin suoritettut ylioppilastutkinnot on tulkittu suomen- tai ruotsinkielisiksi lukion varsinaisen opetuskielen mukaisesti.

Kansalaisuuskokeen tarkoitus ei ole mitata kielitaitoa, minkä perusteella Ylioppilastutkintolautakunta ei pidä perusteltuna, että suomen- ja ruotsinkielinen ylioppilastutkinto nostetaan erilleen tulevasta englanninkielisestä tutkinnosta. Tämän perustella lautakunta katsoo, että ehdotetun 17 b §:n 1 momentin 2 kohdasta olisi perusteltua poistaa määrittely tutkinnon kielestä.

Ylioppilastutkinnosta annetun lain 25 §:n mukaan lukiolaissa tarkoitettun koulutuksen päätteeksi suoritettu International Baccalaureate-, Reifeprüfung- tai Deutsche Internationale Abitur -tutkinto sekä Eurooppa-koulujen eurooppalainen ylioppilastutkinto tuottavat samat oikeudet kuin ylioppilastutkinnon suorittaminen. Esimerkiksi korkeakoulujen opiskelijavalinnassa näiden tutkintojen suorittamisella voi täysimittaisesti hakeutua opiskelijaksi ja tulla valituksi myös todistusvalinnassa. Lautakunta

katsoo, että ainakin esitysluonnoksen perusteluissa tulisi ottaa huomioon lainsäädännössä ylioppilastutkintoon rinnastetut tutkinnot.

Esityksen mukaan Maahanmuuttovirasto saisi tiedon suoritetuista ylioppilastutkinnoista Opetushallituksen kansallisesta opiskeluoikeuksien ja suoritusten keskitetystä integraatiopalvelusta (KOSKI). Tämä kuvastaa teknistä asiantilaa. Lainsäädännön näkökulmasta tiedot luovutetaan valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) luvun 6 mukaisesta Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta, jota Opetushallitus ylläpitää. Lain 884/2017 29 §:n mukaan palvelun avulla voidaan luovuttaa ylioppilastutkintorekisterin tietoja viranomaiselle viranomaisen lakiin tai laissa säädettyyn tehtävään perustuvan tiedonsaantioikeuden nojalla.

Esityksen luvussa 2.3.2.2 Eräitä muita järjestelmiä, kuvaillaan ylioppilastutkinnon Abitti-koejärjestelmää. Luku kuvastaa Abitin nykytilaa, mutta syksystä 2026 käyttöön otettavassa uudessa koejärjestelmässä Abitti 2:ssa koejärjestelyt tulevat muuttumaan esitysluonnoksesta kuvaillusta. Perusteluissa on kuvattu, että ”Kokeen laatija laatii koekysymykset Abittipalveluun. Kokelas saa tuloksista ilmoituksen sähköpostiinsa.” Tämä käytäntö koskee vain lukioiden järjestämiä harjoituskokeita, mutta ei ylioppilastutkinnon kokeita. Ylioppilastutkinnon kokeet laaditaan erillisellä koodauskielellä lautakunnassa. Lautakunta toimittaa tutkintotulokset heti niiden valmistuttua kaikille lukioille yhtä aikaa. Tulokset saa ilmoittaa kokelaille heti, kun ne ovat saapuneet lukioon. Tulokset ja kokelaan arvostellut koesuoritukset annetaan kokelaalle ja alle 18-vuotiaan kokelaan huoltajalle nähtäväksi Opetushallituksen Opintopolku-palvelussa.

Pääsihteeri

Tiina Tähkä

Erityisasiantuntija

Minka Lindroos

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty Ylioppilastutkintolautakunnan asianhallintajärjestelmässä.